

Zaruchovani

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
ІМЕНІ СВЯТОЇ КНЯГИНИ ОЛЬГИ,
АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ АПН УКРАЇНИ,
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ,
ДАРНИЦЬКА РАЙОННА У м. КИСВІ ДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЯ,
СЛОВ'ЯНСЬКИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ,
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОРУМ МИРУ (УКРАЇНСЬКА СЕКЦІЯ),
МІЖНАРОДНИЙ КОМІТЕТ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

**ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ
В СУСПІЛЬСТВІ
НООСФЕРНОЇ ЕПОХИ
(ОСВІТА
СТАЛОГО РОЗВИТКУ)**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

19 квітня 2007 року

Київ, 2007

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ В СУСПІЛЬСТВІ НООСФЕРНОЇ ЕПОХИ (ОСВІТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ): Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 19 квітня 2007 р.). Редактори: І.А.Мартинюк, А.М.Вдовиченко. – Київ, 2007. – 321 с.

Відповідальні за випуск: Вдовиченко А.М., Ліпський П.Ю.

У збірнику, підготовленому за результатами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми освіти в суспільстві ноосферної епохи (освіта сталого розвитку)»: розміщено матеріали доповідей, у яких висвітлюється широкий спектр проблем щодо формування сучасних концепцій суспільства сталого розвитку та практичних кроків по створенню такого суспільства.

Учасники конференції ставлять цю проблему та запрошують до осмислення досить непростого процесу формування нашого завтра, яке не може бути не пов'язане з особистістю високої духовності, досить високого рівня загальної культури.

Актуальність, винесених на обговорення питань, продиктована потребами не тільки сфери освіти, а й усього суспільства, для якого необхідне покоління людей, здатних згармонізувати відносини: людина-людина, людина-суспільство, суспільство-природа і не допустити загибелі людської цивілізації. При цьому освіта повинна мати випереджуючий характер (випереджувати соціальну динаміку, освіта має готувати фахівців для вирішення проблем завтрашнього дня), бути безперервною впродовж всього життя, передбачати інтеграцію природничо-наукових та гуманітарних знань, зміну ціннісних пріоритетів, формування цілісного ноосферного світогляду, високого рівня загальної культури, екологічної свідомості та духовності у тому числі.

Заявлена ціль конференції -

Обговорення необхідності оновлення системи освіти XXI століття, формування нової моделі освіти та пошук шляхів ствердження ноосферного суспільства, суспільства сталого розвитку.

Організаційний комітет конференції висловлює подяку за сприяння у публікації збірника директору видавництва ТОВ "Чайка-Всесвіт" Рябоконю Олександрову Васильовичу.

- I. МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
- II. КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ІМЕНІ СВЯТОЇ КИЯГНИЦІ ОЛЬГИ,
- III. АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
- IV. ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ЛІТ УКРАЇНИ,
- V. МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ,
- VI. ДАРНИЦЬКА РАЙОННА У М. КИЇВІ ДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЯ,
- VII. СЛОВ'ЯНСЬКИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ,
- VIII. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОРУМ МИРУ (УКРАЇНСЬКА СЕКЦІЯ),
- IX. МІЖНАРОДНИЙ КОМІТЕТ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

ISBN 966-2983-06-6

ЗМІСТ

Лісовський С.А. Економіко-географічні дослідження збалансованості розвитку України та її регіонів	8
Жарова Л.В. Сталий розвиток: перспективи та можливості для України.....	14
Корсак К. В. Напо-, піко і фемтонауки як єдиний засіб руху до ноосфери і сталого розвитку.....	21
Сивограков О.В., Фокеева Л.В., Национальные и местные стратегии устойчивого развития в республике Беларусь: институциональный и демографический аспекты.....	27
Самерсова Н.В. Экологизация образования в республике Беларусь: роль национальной и местной стратегий устойчивого развития.....	34
Саснюк т.в. Проблеми національної освіти для збалансованого розвитку у контексті стратегії СЕК ОН.....	40
Ліпський П.Ю., Основні риси освіти для сталого розвитку: наше бачення.....	46
Багай В.В. Сучасна типологізація моделей вищої школи у світлі сталого розвитку.....	57
Горчаков В.Ю. Валеологічна просвіта та освіта в світлі концепції сталого розвитку.....	62
Барбара Кригель, Развитие человека в контексте эволюции биосферы.....	67
ЗАСІДАННЯ СЕКЦІЙ	
Секція 1 «Освіта в інтересах сталого розвитку»	
Засць Р.В. Проблеми спрямування освіти, науки та інноватики у світлі ідей екостійкого розвитку.....	74
Шморгун Л.Г. Основні пріоритети моделі освіти вищої школи в світлі концепції сталого розвитку.....	82
Ігітюков В.Б., Ковальський М.Р. Сталий розвиток: інформаційні та філософсько-методологічні засади.....	87
Сірін В.А. Сталий розвиток суспільства як об'єкт соціологічного дослідження.....	93
Кобельська Г.Г. Про межі застосування і зміст гасла „ноосферизації“.....	100
Герасимчук З.В., Кондіус І.С. Прогнозування стійкого розвитку регіону як інструмент суспільного прогресу.....	106

Гукалова І.В. Якість життя і сталий розвиток: світоглядні позиції.....	114
Юрковский А.В. Возрастание социальных факторов во взаимодействии биосферы и ноосферы.....	120
Игнатенко А.А. В.И.Вернадский, мы и кантовские вопросы.....	124
Ромашенко В. Н. Геополитическая угроза идеологии неолиберализма выживанию нынешней цивилизации.....	131
Жилінська О.І. Проблеми освітньої та науково-технічної діяльності вітчизняних ВНЗ в умовах глобалізації.....	134
Безкорвайна О.В. Проблема становлення особистісного самоствердження у контексті ноосферної освіти.....	139
Гусев А.М. Зміна ментального стереотипу у студентів при вивченні бжд та охорони праці в нових соціальних умовах.....	146
Нагорнюк О.М. Виховання екологічно свідомої особистості – запорука збалансованого розвитку суспільства.....	148
Редчиць Ю.В. Вплив релігійної освіти на здоровий спосіб життя особистості.....	155
Вдовиченко А.М. Духовність як вирішальний фактор освіти сталого розвитку.....	159
Вальковець О.В. Духовні аспекти в реабілітації особистості.....	164
Марковська П.С. Проблеми формування духовної ідентичності у моволічному середовищі.....	165
Мартинюк І.А. Специфіка освіти у світлі концепції сталого розвитку.....	168
Шаповалова О.Г. Світла та темні сторони концепції сталого розвитку.....	172
Савченко О.В. Через шляхи загони та закономірностей розвитку організму людини до підвищення якості здоров'я та переходу до здорового способу життя.....	177
Навгородська М.М. Виховання здоров'я – запорука українці.....	183
Беленький М.В., Гулявська О.О. Формування організованості до здорового способу життя серед вітчизинських студентів.....	186

Евсмунт Ю.А. Вища екологічна освіта для сталого розвитку на післядипломному рівні: досвід США.....	193
Рибніков С.Р. Професійно-управлінська підготовка екологів у світлі ідей освіти для сталого розвитку.....	199
Тух В.В. Екологічне виховання молодших школярів сільської школи просто неба.....	201
Секція 2 «Інноваційні технології навчання і виховання»	
Лоріна Т.І. Формування професійної компетенції в навчально-науковій сфері.....	208
Степаненко Л.М. Інноваційні підходи до формування соціально значущих якостей майбутнього фахівця: теоретико-методологічний аспект.....	209
Чистякова Г.М., Лебедєва А.В. Акмеїтичність професійного становлення педагога.....	210
Кудря І.Г. Сучасні підходи до розуміння суспільства знань.....	213
Величко А.М., Трансформація соціального престижу в сучасній освітній системі України.....	221
Залібовська-Ільницька З.В. Підготовка вчителя початкових класів до формування комунікативної компетентності.....	226
Цуруль О.А. Власодія “студент-викладач” у підготовці майбутнього вчителя природничих дисциплін.....	227
Кокарєва А.М. Технології інформатизації освіти.....	228
Іванова В. В. Інтернет-залежність – загроза здорового способу життя української молоді...231	231
Герешина О.Б., Візір Я. Міжособистісні стосунки як фактор психологічного здоров'я людини.....	236
Барна М.В. Роль емпатії у формуванні духовності сучасної молоді.....	242
Федік І.В. Психологические приемы развития творческого потенциала личности.....	248
Мороз В.В. Специфіка формування креативних умінь самостійної діяльності студентів ..	249
Лавриненко М.Ф. Про критерії патріотичної вихованості учнів в контексті освіти сталого розвитку.....	251

запитання, поставлене на початку статті.

Мусимо визнати, що соціально престижним є здобуття освіти за кордоном або принаймні в закритих закладах міжнародного типу. Згадаймо лише, де здобувають освіту діти найвідоміших політичних діячів України. Звісно, Болонський процес, за яким починають навчатися все більш вузів сучасної України, передбачає уніфікацію системи освіти та наближення до міжнародних стандартів, однак дискусії навколо цього процесу свідчать про те, що питання якості української освіти та її соціального престижу (як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку) з порядку денного ще не знімається. Можемо сказати, соціальне середовище "еліти" формує систему елітної освіти, куди намагається допускати лише представників свого соціального прошарку. Згадаймо тут і вітчизняний випадок у березні 2007 року з Київським інститутом міжнародних відносин. Можлива реорганізація вузу набула нечуваного резонансу не в останню чергу через вплив відомих батьків студентів, а також завдяки йому зійшла нанівець. За словами Ю.Зелікової, плату за освіту можна розглядати як реконверсію економічного капіталу в освітній капітал другого покоління, оскільки це є стратегією, направленою на збереження соціального статусу [5, с.103].

На жаль, обсяг статті не дає можливості ширше розглянути дану проблему, однак на базі вищесказаного вже можемо зробити певні висновки.

По-перше, соціальний престиж освіти як такої зазнав суттєвих змін. Якщо раніше було важливим сама наявність диплому про вищу освіту, то нині – яка інституція видає цей диплом та який у неї «імідж». Звісно, не можемо применшувати роль традицій і спадкоємності у присвоєнні певного «рейтингового балу», завдяки яким з року в рік на перших місцях рейтингу залишаються ті ж самі ВУЗи.

По-друге, соціальний престиж вищої освіти багато в чому замінюється престижем спеціальності. Зважаючи на це, в Україні вже давно відбувається перенасичення ринку праці спеціалістами певного профілю та нестача – іншого, хоча останні дані Міністерства освіти і науки України свідчать про можливу зміну ситуації.

По-третє, соціальний престиж освіти забезпечується можливістю працевлаштування після закінчення певну учбового закладу. У зв'язку з цим варто поширювати проведення різноманітних ярмарок вакансій у самих вузах, а також покращувати «іміджеву» характеристику останніх.

Таким чином, соціальний престиж освіти загалом та вищої освіти зокрема зазнає певних трансформацій у пострадянський час, які в загальному можна звести до більшої індивідуалізації конкретних вузів, однак це не дає підстав стверджувати про остаточне становлення моделі сталого розвитку освіти в Україні.

1. Ашин Г.К. Проблемы элитного образования в зарубежной социологии //Социологические исследования. - 2005. - № 2. - С.87-95.
2. Батыгин Г.С. «Эффект Матфея»: накопленное преимущество и распределение статусов в науке: Аналитический обзор //www.ecsocman.edu.ru/db/msg/163604.html
3. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну /Пер. с нем. - М.: Прогресс-Традиция, 2000. - 384 с.

4. Выше - только небо //Деньги, № 25, 22 березня 2007 (в електронному варіанті dengi-ua.com/?arg=4563).
5. Зелікова Ю.А. Стратегии социального производства и воспроизводства нового обеспеченного класса России: западное образование детей //Российское общество на рубеже веков: штрихи к портрету (Отв. ред. И.А.Бутенко). — М.: МОНФ, 2000. — 256 с.
6. Юнин Л.Г. Социология культуры: путь в новое тысячелетие: Учеб. пособие для студентов вузов. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Логос, 2000. - 431 с.
7. Кармадонов О.А. «Классический» университет в сегодняшней России: блеск и нищета классицизма //Социально-гуманитарные знания, 2003. - № 1. - С.48-61.
8. Новые социальные неравенства /Под ред. С.Макеева. - К.: Институт социологии НАН Украины, 2006. - 355 с.
9. Прес-конференція Міністра освіти і науки України Ніколаєнка С.М. Вища освіта в Україні – завдання, перспективи. Проблеми з життя вищої школи. - 25 січня 2007 року //newwww.rupr.org/default.asp?idpr=41&id=4&idpit=14

Залібовська-Ільницька З.В.
м. Житомир

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Проблема підготовки вчителя привертала увагу цілого ряду дослідників. Знайшовши своє відображення аспекти проблеми в історії педагогічної думки (А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський та інші) та набувають особливої актуальності і розробляються у багатьох напрямках на сучасному етапі: становлення професійної майстерності майбутнього вчителя (І.А.Зазюн, Г.Ф.Грінченко, Є.С.Барбіна), удосконалення змісту, форм і методів формування педагогічних умінь і навичок (С.У.Гончаренко, О.А.Дубасенюк, Л.Ф.Спірін) та ін.

Педагогічна компетентність учителя включає єдність його теоретичної та практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності. Оскільки в основу педагогічної діяльності покладений процес спілкування, доцільним є виділення такого виду компетентності, як комунікативна.

Комунікативна компетентність є складовою особистості і діяльності вчителя: забезпечує його високу результативність у процесі педагогічної діяльності. З поняттям комунікативної компетентності тісно пов'язане поняття "комунікативна освіченість". Однак за змістом вони не співпадають, оскільки освіченість - це лише когнітивна характеристика реалізації певного виду діяльності, яка не передбачає готовності людини до застосування її в процесі діяльності. Тому, спираючись на структуру комунікативної компетентності, комунікативну освіченість будемо розглядати як один з її компонентів - змістовий, що визначає об'єм знань майбутнього вчителя про компетентність як характеристику професійної діяльності вчителя, а також - про способи та засоби її переведення з деструктивного рівня до конструктивного.

Проблема професійної педагогічної комунікативної компетентності є багатогранною. Комунікативну компетентність, поряд з іншими рисами особистості, не можна вважати кінцевою характеристикою індивіда. Основною ознакою професійної педагогічної компетентності є попередня сформованість комунікативної компетентності на рівні готовності формування її у своїх учнів.

Проведений нами теоретичний аналіз дозволяє інтерпретувати

комунікативну компетентність як засновану на знаннях та чуттєвому досвіді здатність орієнтуватися у ситуаціях професійного спілкування, розуміти мотиви, інтенції, стратегії поведінки, фрустрації, як свої власні, так і партнерів по спілкуванню, рівень освоєння технології та психолого-педагогічної техніки спілкування.

Суть нашого розуміння проблеми підготовки майбутніх вчителів початкових класів до формування комунікативної компетентності молодших школярів визначається домінуванням самого мовлення (як виду діяльності) на всіх етапах роботи вчителя і в різних сферах його життєдіяльності. І хоча комунікативна компетентність не прив'язана з будь-яким блоком загальнопедагогічних умінь, проте вона тією чи іншою мірою проявляється в кожному з них. І оскільки, що якість комунікативної компетентності виступає запорккою того, що вона відповідає інформаційно-цільовим завданням, обставинам, аудиторії. Це робить комунікативну компетентність незамінним компонентом професійно-педагогічної діяльності.

Цуруль О.А.
м. Київ

ВЗАЄМОДІЯ “СТУДЕНТ-ВИКЛАДАЧ” У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

В умовах реформування системи вищої освіти в Україні, інтеграції в Європейський освітній простір актуальним є забезпечення відповідності підготовки фахівців реальним потребам сучасної школи, формування необхідних компетентностей для забезпечення конкурентноздатності дипломів про вищу педагогічну освіту випускників педагогічних закладів.

Особливостями сучасної професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя є орієнтація на розвиток особистості студента як неповторної індивідуальності; створення оптимальних умов для його становлення, особистісного розвитку; розвиток в ньому механізмів саморозвитку, адаптації, саморегуляції, самозахисту та самовиховання; в підтримці на шляху професійного самовизначення і самореалізації [2, с. 42].

Завдання підготовки педагога-професіонала вимагають переходу від традиційної (суб'єкт-об'єктної) системи педагогічної освіти до особистісно-орієнтованої (суб'єкт-суб'єктної).

Узагальненими ознаками суб'єкт-суб'єктної взаємодії є: намагання досягти загальної мети; активне, зацікавлене ставлення до спільної діяльності; взаємозв'язок видів діяльності усіх учасників, здібність досягати результату; чіткий розподіл функцій, прав та обов'язків, відповідальності; узгодженість дій, низький рівень конфліктності; планованість діяльності, здібність до управління та самоуправління; гуманістичний стиль стосунків (довіра, доброта, взаємодопомога, самостійність) [3, с. 88].

Студента-майбутнього вчителя як активного суб'єкта педагогічної взаємодії характеризує специфічна спрямованість пізнавальної та комунікативної активності. Вона забезпечує, насамперед, розв'язання конкретних професійних педагогічних задач, які, на нашу думку, є основою завершального – практично-орієнтованого етапу підготовки майбутніх

вчителів, адже саме у процесі методичної підготовки формується готовність до педагогічної діяльності.

Ефективність методичної підготовки майбутнього вчителя забезпечується адаптованою до кредитно-модульної системи навчання педагогічною технологією підготовки вчителя природничих дисциплін (біології, хімії, географії), основу якої складає модель методичної підготовки.

Оскільки характер взаємодії викладача і студентів є однією із важливих характеристик моделі навчання [1], в експериментальній моделі методичної підготовки вчителя природничих дисциплін реалізовано технологічний та пошуковий підходи. Запропонована модель спрямована на досягнення практично всіма студентами мінімуму на основі організації стандартизованого контролю і корекції поточних навчальних результатів. Викладач є оператором дидактичних засобів. Експериментальна модель забезпечує засвоєння студентами нового досвіду, який вони використовують самостійно у процесі систематичної дослідницької діяльності, навчально-ігрової моделюючої діяльності, активного обміну думками, творчими дискусіями. У ході навчального процесу студент має ініціативну (суб'єктну) позицію, а викладач – позицію партнера-помічника в розширенні та освоєнні досвіду. Ефективним і визначальним елементом суб'єкт-суб'єктної взаємодії є спілкування викладача і студента у процесі самостійної роботи.

Розроблена на основі врахування особливостей суб'єкт-суб'єктної взаємодії студентів і викладача сучасна модель методичної підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін в умовах кредитно-модульної системи навчання забезпечить формування професійної компетентності, готовності до навчання та виховання учнів сучасної 12-річної школи, сформує творчу активну особистість майбутнього вчителя.

1. Кларин М.В. *Технология обучения: идеал и реальность.* – Рига: Эксперимент, 1999. – 180 с.
2. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб./ За ред. І.А. Зязюна, О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2003. – 240 с.
3. Яцук І. Особливості педагогічної взаємодії „викладач – студент” в контексті ідей Болонського процесу // Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції “Болонський процес: модернізація змісту природничої педагогічної освіти”. – Полтава: АСМІ, 2005. – С. 87-89.

Кокарєва А.М.
м. Київ

ТЕХНОЛОГІЇ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

Як свідчать результати дослідження, навчальні заклади часто неспроможні задовольнити всі запити суспільства через обмежені ресурси, негнучкість й значну вартість традиційних методик і застарілу багато в чому освітню політику. Внаслідок цього, за прогнозами багатьох експертів саме віртуальні навчальні заклади є майбутнім системи освіти, новим і прогресивним кроком у її розвитку. Крок цей може дуже сильно змінити всю систему освіти, привнести абсолютно нові методи і принципи навчання або навіть цілком змінити основні його парадигми.